

**GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA**

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 25-10-2022 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.6.2022.TW/AP

Pan

Józef Kubica

**p.o. Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych**

Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych

ul. Grójecka 127, 02-124 Warszawa

Pani

Karolina Paulewicz-Bazała

p.o. Dyrektor

**Centrum Koordynacji Projektów
Środowiskowych**

ul. Kolejowa 5/7, 01-217 Warszawa

W nawiązaniu do pisma Pani Karoliny Paulewicz-Bazały – p.o. Dyrektor Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, występującej w imieniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych – z dnia 1 sierpnia 2022 r., znak: LO.011.1.2022, w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla „Kompleksowego programu przeciwdziałania procesom zamierania lasów w Polsce oraz działań mitygacyjnych w perspektywie do 2030 roku” (dalej jako program), biorąc pod uwagę wyjaśnienia przekazane w piśmie z 12 października 2022 r., znak: LO.011.1.2022, działając na podstawie art. 53 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale

społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r., poz. 1029, ze zm.; dalej jako ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Celem programu jest zapobieżenie lub minimalizacja negatywnych skutków zmian klimatycznych, w tym niedopuszczenie do wielkopowierzchniowego zamierania lasów. Jako cele szczegółowe przyjęto siedem aspektów:

- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez działania hodowlane;
- właściwa gospodarkach wodna (określona jako właściwe gospodarowanie wodami w zależności od występujących i prognozowanych warunków pogodowych);
- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez działania ochronne;
- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez działania z zakresu ochrony przeciwpożarowej lasu;
- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez działania z zakresu urządzania lasu (w tym zachowanie trwałości lasu i ciągłości jego użytkowania, plany gospodarowania wodą w nadleśnictwach);
- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez działania z zakresu ochrony przyrody (w tym ochrona siedlisk bagiennych, działania retencyjne, utrzymanie sieci drzew, drzewostanów lub kęp starodrzewu w V i starszych klasach wieku);
- zwiększenie potencjału adaptacyjnego lasów poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii (działania z zakresu zdobywania i przetwarzania informacji).

Prognoza oddziaływania na środowisko (dalej jako prognoza) powinna zawierać informacje, których zakres określono w art. 51 ustawy ooś i które powinny zostać opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości programu. Opisy i wyniki analiz zawartych w prognozie, winny odnosić się do wszystkich ujętych w programie działań, które mogą oddziaływać na środowisko.

Biorąc pod uwagę, że nadrzędnym celem prognozy jest eliminacja, a jeśli nie będzie to możliwe, ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko, należy kolejno dokonać analizy i oceny stanu środowiska, w tym siedlisk przyrodniczych i dziko występujących gatunków narażonych na niekorzystny wpływ, określić przewidywane skutki wynikające z realizacji programu oraz przedstawić działania mające te skutki ograniczyć. Przy czym rozwiązania zaprojektowane w celu zmniejszenia lub zniesienia oddziaływań, powinny zostać także uwzględnione w programie w sposób zapewniający ich wdrożenie, aby nie posiadały jedynie cech deklaracji.

W związku z charakterem zjawisk, których dotyczy program, niezbędne jest także dokonanie oceny adekwatności proponowanych działań i celów szczegółowych do zakładanego celu głównego, przy uwzględnieniu korzystnych i niekorzystnych interakcji tych działań z innymi elementami, czynnikami i procesami (np. powiązanie konieczności regulacji populacji zwierzyny łownej z gospodarką leśną wobec istnienia innych metod ochrony drzewostanów). Zaplanowane w programie przedsięwzięcia i działania powinny być

każdorazowo oceniane w kontekście wszystkich istotnych uwarunkowań i potrzeb, w tym wynikających z treści programu.

Czynnikiem, który umożliwi ujednoznacznienie oceny wpływu na elementy środowiska, jest konkretyzacja i warunkowanie działań przewidzianych w programie. Wskazane propozycje interwencji otwierają możliwość różnego ich interpretowania na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (minimalizowanie/maksymalizowanie wpływu) i etapie wdrażania (znikome vs. pełne korzystanie z zapisów programu, mimo innych założeń przyjętych na etapie oceny). Jako przykład interwencji umożliwiającej ilościową relatywizację, może posłużyć działanie określone jako „Dostosowanie liczebności zwierzyny do stanu umożliwiającego hodowlę odpornych, zróżnicowanych gatunkowo drzewostanów”, które w skutkach nie wyklucza sytuacji prowadzącej do głębokich zaburzeń i destrukcji ekosystemów.

Szczegółową analizę oddziaływania należy przeprowadzić dla działań, które mogą powodować niekorzystne skutki dla ekosystemów i dziko występujących gatunków zasiedlających lasy, w tym działań określonych jako: elastyczne podejście do wieku rębności drzew oraz jego obniżenie, możliwość rezygnacji z pozostawiania martwych drzew czy biogrup, możliwość zastosowania rębni wielkopowierzchniowej, możliwość pozyskiwania drewna na siedliskach bagiennych, wprowadzanie gatunków obcych (w tym dębu czerwonego i robinii akacjowej) oraz stosowanie dronów w celach badawczych. Równie ważne są analizy dotyczące działań z zakresu gospodarki wodnej – budowa nowej i przebudowa istniejącej infrastruktury wodno-melioracyjnej (mała retencja połączona z ochroną przeciwpożarową, w tym budowa zbiorników o powierzchni do 500m² i głębokości do 3 m), ostróg, bystrzy, szczelnych ścianek, stopni wodnych itp. oraz przerzut wody pochodzącej z większych zakładów przemysłowych oraz z kopalni na tereny kompleksów leśnych – które należy poddać analizie m.in. pod względem możliwości wpływu na zmiany stosunków wodnych i parametrów fizycznych i chemicznych wód, ekosystemy i dziko występujące gatunki. Możliwość wystąpienia negatywnego wpływu, m.in. na płazy i warunki ich rozrodu, należy także przeanalizować w kontekście składu wody pochodzącej z zakładów przemysłowych i kopalni, wprowadzanej na tereny leśne. Realizacja stopni wodnych czy bystrzy może ponadto negatywnie wpłynąć na chronione gatunki ryb i m.in. w tym zakresie należy ocenić skutki tych elementów infrastruktury.

Z uwagi na fakt, że główna część programu nie jest związana z konkretnymi lokalizacjami, nie jest możliwe przeanalizowanie wpływu realizacji programu na stan i funkcjonowanie konkretnych obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 916). Niezbędne jest jednak dokonanie analiz umożliwiających określenie skutków działań dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 na terenach, w których program będzie wdrażany.

Analiza wpływu realizacji postanowień dokumentu na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego powinna z podobną uwagą traktować zarówno sytuacje bezpośredniego zagrożenia elementów środowiska, jak również oddziaływania pośrednie. Należy także przedstawić ocenę skumulowanych oddziaływań na środowisko dotyczącą działań zawartych w programie, ze szczegółowością adekwatną do wiedzy o tych działaniach.

Prognoza, zgodnie z treścią art. 51 ust. 2 pkt 3 ustawy ooś, powinna zawierać rozwiązania, których celem będzie zapobieganie, ograniczanie oraz kompensacja przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji programu. Równie istotny, umożliwiający zmniejszenie rodzajów i skali niekorzystnych oddziaływań na środowisko, jest etap analiz zmierzający do określenia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w programie, które w prognozie należy przedstawić wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opisem metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnieniem braku rozwiązań alternatywnych.

Należy zauważyć, że jako załączniki do projektu wprowadzono cztery dokumenty, które stanowią uszczegółowienie programu (załączniki nr 2-5) – są to:

- „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów”;
- „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych”;
- „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”;
- projekt pn. „Przywracanie funkcji i poprawa stanu siedlisk hydrogenicznych na obszarach Natura 2000 i Zielonej Infrastruktury w regionie Polski Wschodniej”.

Zamierzenia ujęte w ww. projektach dokumentów zostały określone na wyższym poziomie szczegółowości, niż katalog możliwych do zastosowania działań wynikający z treści programu i jego załącznika nr 1. Wskazane cztery projekty realizacyjne – stanowiące niższy poziom w hierarchii planowania – dotyczą skonkretyzowanych działań o zwymiarowanym efekcie (np. liczba obiektów, powierzchnia retencji).

Biorąc pod uwagę powyższe, należy podkreślić, że poziom szczegółowości – m.in. w zakresie opisu stanu środowiska, oceny skutków, możliwych alternatyw i działań minimalizujących – dla działań wchodzących w skład poszczególnych projektów (załączniki 2-5) powinien uwzględniać wiedzę o lokalizacji planowanych działań i specyfiki konkretnych zamierzeń. W takim przypadku, zasadne będzie określenie skutków działań także dla konkretnych obszarów objętych ochroną oraz ujęcie innych aspektów wpływu na środowisko na poziomie lokalnym. Zasadne jest tu zwrócenie uwagi, że analizie powinien także podlegać wpływ na integralność i spójność sieci obszarów Natura 2000, a także wpływ na zachowanie możliwości migracyjnych zwierząt. Z uwagi na możliwość wpływu realizacji postanowień przedmiotowych projektów na obszary Natura 2000 należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy ooś projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie ze wspomnianym przepisem można zezwolić na realizację projektu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, nadrzędny

interes publiczny odnosi się wyłącznie do: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W sytuacji gdy przyjęcie dokumentu, który może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, wynika z innych koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, przed przyjęciem dokumentu, wymagane jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej. Mając na uwadze przytoczone przepisy, w przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek.

Dodatkowo informuję, że w prognozie, w myśl art. 52 ust. 1 ustawy ooś, uwzględnia się informacje zawarte w prognozach sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania. W trakcie prac zmierzających do opracowania prognozy zaleca się korzystanie m.in. z następujących dokumentów „Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG” oraz „Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko”.

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/